

I¹.

1. Í flestum löndum setja menn á bækur annatveggja þann fróðleik, er þar innanlands hefir gjörzt, eðr þann annan, er minnisamligastr þikkir, þó at annarsstaðar hafi heldr gjörzt, eða lög sín setja menn á bækur, hver þjóð á sína túngu. En af því at túngurnar eru úlíkar hver annari, þær er or einni

¹⁾ *De tempore: scriptum esse hunc tractatum non longe post Aarii mortem, mihi fidem facit, quod auctor nulla scripta historica monumenta islandica memoret, nisi Aarii Thorgilsis filii (1067 + 1148), qui suo Libello de Islandis (Schedis) ultimam manum non imposuit ante 1135 vel 1136 (Werlauff de Ario multisc. p. 27). Hinc mihi verisimile fit, hunc de quo agimus tractatum scriptum esse antequam ceteræ historiæ Islandicæ scribi cœptæ sunt, i. e. numero rotundo ante annum 1160 (Sturl. 2, p. 107, "Nestar sögur, er hér hafa gjörzt á Íslandi, voru ritaðar, áðr Brandr biskup andaðiz" (1201). Raskius in ed. Ed. Snorr. præf. p. 6, magnam quidem partem tractatum grammaticorum Olavo Hvítaskáld adscribit, cetera vero pluribus aliis auctoribus, tractatum secundum a tractatu primo discernens, Ed. Sn. p. 288, not. *). Tempus, quo (tres primi) tractatus grammatici scripti sint, feliciter restringit ad tempora Waldemarorum (primi et secundi), Daniæ regum, c: ad annos 1157-1241 (Forsög til en videnskabelig dansk Retskrivningslære af R. Rask, Havn. 1826, p. 83), quod prope accedit ad meam sententiam, qui putem primum tractatum scriptum esse ante 1160, et tertium ante 1259. Sed celeb. Werlauffus (de Ario multisc. p. 64, not. 5) hæc aliter accipit: "videmus hinc (quod sola opera historica Aarii h. l. citantur), inquit, quanto in pretio scripta Nostri (i. e. Aarii) vel integro seculo post ejus mortem habita sint, quum is solus instar omnium nominatum ciletur". At enim vero, si integris centum annis post mortem Aarii, i. e. 1248, septem annis post mortem Snorræ Sturlæi, quum jam longe maxima pars historiæ Islandicæ et Norvegicæ esset literis mandata, hic tractatus scriptus fuit, equidem nescire me fateor, quid sibi velit orthographus noster, dicens, se alphabetum Islandicæ condidisse, ut leges,*

I.

1. Apud plurimas gentes literis mandari solent aut res scitu dignæ, quæ intra patriam gestæ sunt, aut res quæ maxime memorabiles existimantur, licet extra patriam gestæ fuerint; item leges, quas nationes sua quæque lingua literis mandant. Quoniam vero linguæ, quamvis ex una eademque lingua declinaverunt

ut genealogiæ, ut sacræ interpretationes, ut denique opera Aarii facilius scribi legique possent. De auctore: Islandicum fuisse, verba docent, þá hefir ek ok ritað oss Íslendingum stafrof; eundemque haud mediocriter literatum, ipse tractatus monstrat: nam non solum ei notum fuit alphabetum latinum (§ 1. 8), græcum (§ 1. 4. 7), hebraicum (§ 1. 7), anglosaxonicum (§ 1), scoticum (§ 7), sed et adfert (§ 5) unum distichon ex Catonis Dionysii distichis de moribus, quod recte et subtiliter in sermonem islandicum transtulit. Aliquot locis alphabetum islandicum vetustissimum (Thoroddo-Arianum) respicere videtur, nempe § 2, ubi mentionem injicit sermonis Danici, literis regularibus (vulgaribus) expressi, et § 7, literæ þ, novissime in alphabetum receptæ, nec non Titulorum (notarum, scribendi compendiorum), ut qui antea in alphabeto fuerint. Stylus, ut in tali materia, classicus, quanquam adhibet auctor voces ex mediæ ævi latinitate petitas, ut vers (= sententia, periodus), capitulum, titull, interdumque longiori verborum tractu utitur, præsertim in protasi, v. c. ed. Rask. p. 288. lin. 12-19: p. 275. l. 29: p. 276. l. 5: p. 288. l. 9-16: p. 281. l. 15-21: p. 282. l. 4-8: p. 276. l. 15-20. Pro formis exquisitioribus haberi potest pronomen 1. pers. et negat. partic. a verbis suffixæ, v. c. ritk, sækka, kanka. In argumento tractando auctor liberaliter versatur, sonos acute distinguit, exempla neque anguste neque anxie quærit, interdum audacius ex fabulis ethnicis petens, v. c. ex fabula de gigante Halogiana et Thore lebetem portante. Si quis conjicere velit, auctorem fuisse Gunnarem Björnarem filium, dictum Rúnagunnar, qui sec. Ann. Reg. obiit 1193 (Scr. rer. Dan. 3, 70), temporum ratio non obstat. Ceterum observandum est, orthographiam auctoris ab librario, qui Cod. Worm. exaravit, non observari, nisi in ipsis exemplis, neque tamen accurate.

